

Borut Loparnik

GLASBENA OSTALINA PRIMOŽA RAMOVŠA

Bil je zgodnji marec 1999, ko smo prevzeli ostalino Primoža Ramovša. Delal sem v Glasbeni zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice in se za prevzem dogovoril s pokojnikovo soprogo ter starejšim sinom. Oba sta vedela, da je bil tako želel sam - misel ga je spremljala vsaj od začetka osemdesetih let, ko sva se pred mikrofonom pomenkovala o njegovem življenju in delu (zapis je čez čas izšel v knjigi *Biti skladatelj*¹).

Odpeljali smo veliko »papirja«. Kdor je kdaj listal po katerikoli glasbeni ostalini v »surovem stanju« včasih, da navadno ni zelo pregledna, vzroki pa so takšni ali drugačni. Toda Ramovševa, četudi je ni bil mogel »urediti«, je to pravilo obrnila na glavo. Vse se je ujemalo, sodilo v celote, govorilo o preudarni, reda vajeni osebnosti, ki ji mavrica sprotih dogodkov ne meša štren. In veljalo je brez izjeme, ne le za notne rokopise. Poudarjalo je neizgledljivo lastnost človeka, o katerem smo imeli tedaj še mnogo podob pred očmi. Do pike so se ujemale z gradivom, ki smo ga morali postaviti za knjižnično rabo.

Najprej seveda rokopise. Glasbenemu, če že ne kulturnemu zgodovinarju bodo lahko mimo muzike pokazali tudi prenekateri drobec vsakdanjega iz življenja slovenskega skladatelja ob koncu minulega tisočletja. Koliko (in kolikokrat) je bil moral prepisovati »na čisto«, kako se je, ker je hotel objavljati samozaložniško, poceni, uril v »risanju« tiskarskih matric, kje (in čemu) je kaj ostalo zgolj v particelli, kdaj in zakaj so mu okoliščine naložile dodatne (druge, tretje) čistopise partitur ali glasov... Našel bo osnutke, v resnici natančne prve zapise (z nešteti sledovi radirk) brez »končnih izdelkov«, ker jih koncertanti avtorju niso bili vrnil, prav redko pa čistopise brez osnutkov, malone začutil bo lahko olajšanje, ki ga je

¹ BORUT LOPARNIK, *Biti skladatelj, Pogovori s Primožem Ramovšem*, Ljubljana 1984.

neutrudnemu skriptorju dovolil kserograf; na njem je bila prepisovalska tlaka pač opravljena enkrat za trikrat. Med rokami mu bodo drsele stotine (marsikdaj velikih) strani, tisoči taktov, stotisoči notnih pik in vratov za ure in ure zvokov. Konec koncev bo, brez kseroksiranih izvodov, naštel 646 enot v osnutkih in/ali čistopisih. Dobro leto je trajalo, da smo jih nato dopolnili še z 58 enako skrbno dodelanimi partiturami iz nototeke RTV Slovenija in arhiva Društva slovenskih skladateljev. Čeprav ne brez vrzeli, hrani torej Glasbena zbirka NUK malone ves razsežni opus Primoža Ramovša. Na Slovenskem mu ne najdemo veliko sorodnih.

Temu velja po naravi stvari dodati nekatera dela v prepisih tujih (notografskih) rok, enako (navadno v dveh, treh izvodih) razmnoženine in tiske: nabralo se jih je 221. Vendar so še znatno številnejše objavljene muzikalije drugih avtorjev, marsikatero s posvetili. Slovenskih je 249, najbolj pogosto Kimovčevih, Premrlvih ter zlasti Merkujevih (nič manj kakor 116, prijatelja sta izmenjevala vse izdano). »Not« iz nekdanjih jugoslovanskih republik je v Ramovševih predalih ostalo 34, predvsem tistih, ki mu jih je bil pošiljal mladi kosovski kolega Zequirja Ballata (27) ter 9 s posvetili dopolnjenih partitur vojaškega tovariša Lovra Županovića iz Zagreba. A v primeri z muzikalijami, ki jih je bil Ramovš po kdove kolikih poteh (že od šolskih dni in tja do konca 1950. let) dobival, očitno tudi naročal onkraj državnih meja, je število domačih »not« bolj ko ne skromno. Izdaten je nabor Beethovna, Haydna, Mozarta, Schumanna, lepa tudi bera sodobnih Italijanov, živečih avtorjev poljskega in romunskega rodu, vmes so muzikalije za študijsko rabo in kaj manj navadnega - ob kratkem, v knjižnico smo pripeljali 397 tiskanih del, med njimi 203 žepne partiture. Redke rokopisne ostaline so se nalagale v tako pisanem in bogatem notnem okolju. Z Ramovševim deležem vred se je zato seznam pridobljenih muzikalij ustavil ob zaporedni številki 1609.

Nadaljevalo ga je nikakor skromno dokumentarno gradivo. Nekaj študijskega (o harmoniji, oblikoslovju, instrumentaciji, za učenje roga in tolkal), drobci, ki so mu služili, ko je predaval na glasbeni šoli, sporedi, ki so ostali doma po koncertih (redki, saj je bil Ramovš nepogrešljivi obiskovalec koncertnih dogodkov), pičila bera knjig o glasbenikih (drugega malo, toda zvezek Heinejevih pesmi ter goriška izdaja Shakespearovega »Julija Cezarja«, 1904). Ostal je tudi šop kratkih življenjepisov za kdove katere potrebe, enako 18 delnih, priložnostnih bibliografij lastnega opusa, 37 listov z bežnimi zapisi nagovorov, izjav, spominov, le 4 fotografije ter mapa sprotnih, bolj ko ne po istem kopitu navrženih »komentarjev« o končanih delih (124).

Vendar je naštetu le manj zaležna polovica dokumentarnih sledov Ramovševega žitja in bitja. Ohranjene so tudi skrbno urejene listine o šolanju in

službovanju (z dodanim rodovnikom), zajetna zbirka priznanj ter odlikovanj (62 listin, 14 kosov odličij). Res obsežna se je pokazala korespondenca s Pavletom Merkujem, ki smo jo z Merkujevim umevanjem ter naklonjenostjo mogli zaokrožiti v redko celoto (702 enoti, 71 prilog): iz Trsta smo dobili še Ramovševa pisma ter lahko sestavili pričevanje o desetletja dolgem prijateljstvu. Bržkone mu ni enakega v pisni dediščini slovenske glasbe; raziskovalcem bo dostopno leto dni po Merkujevi smrti. Že danes pa je na voljo akribično dopolnjevani pregled, ki ga je bil skladatelj »vodel« od januarja 1962 do zadnje zavestne ure – po letih urejena zbirka sporedov, v katerih so prišla na vrsto njegova dela, ter časniških odmevov nanje: 980 je sporedov in 1380 odmevov nanje. Bi lahko kaj jasneje orisalo življenje, ki je bilo onkraj »službe« zapisano scela in edino glasbi?